

GEZOND IN ...

STIMULERINGSPROGRAMMA GIDS
LOKALE AANPAK GEZONDHEIDSACHTERSTANDEN

Gezond in... Leeuwarden

Één van de scholen die het gezondheidsprofiel koos,
zet dankzij GIDS in op gezonde kooklessen.

Leeuwarden: aanjagen én loslaten

De gemeente Leeuwarden streeft naar een inclusieve samenleving, waarin iedereen meedoet, ongeacht opleiding of inkomen. GIDS maakt het 'als kers op de taart' mogelijk om die aanpak te versterken en de doelgroep beter te vinden: in de wijk, op school en straks ook bij sportverenigingen. Na het opstarten van verschillende initiatieven legt de gemeente de verantwoordelijkheid grotendeels bij de uitvoerende partijen.

Leeuwarden wil het verschil tussen achterstandswijken en andere wijken verkleinen. 'Dat vinden we heel belangrijk', legt wethouder Thea Koster uit (wegens vertrek van wethouder Koster, is de portefeuille voor besteding GIDS-gelden nu in beheer van wethouder Marianne van Hall). 'Iedereen moet kunnen meedoen.' Na een analyse aan het eind van 2014 heeft de gemeente drie aandachtsgebieden gekozen: participatie, onderwijs en sport. Voor het onderdeel participatie heeft de gemeente het Talent Centrum Fryslân opgericht, ter begeleiding van mensen die ver van de arbeidsmarkt af staan. Zij krijgen de mogelijkheid om hun eigen programma samen te stellen uit verschillende modules die kosteloos worden aangeboden. Dankzij GIDS is het aanbod uitgebreid met een module voor gezondheid: deelnemers kunnen zo samen werken aan een gezonde leefstijl.

Kansen bieden

Op onderwijsgebied streeft Leeuwarden naar minimaal tien integrale kindcentra (IKC) in 2020. Met als doel: alle kinderen in alle wijken kansen bieden. Een IKC in Leeuwarden staat voor de samenwerking tussen kinderopvang en onderwijs.

Drie scholen die kozen voor een gezondheidsprofiel, hebben dankzij GIDS budget gekregen voor een keuken, vertelt Hanny Voskuyl, projectleider Integrale Kindcentra (IKC). Drie andere IKC's hebben bij wijze van pilot het GIDS-budget gebruikt voor het invoeren van verplicht verlengde leertijd. De uitkomst hiervan leidde tot het vormen van een gemeentelijk budget van waaruit IKC's hun eigen profiel invullen.

Alle integrale kindcentra hebben een eigen profiel ontwikkeld, aansluitend bij de behoeften en wensen van de kinderen en ouders die met dat IKC verbonden zijn. IKC's vragen 1 keer per jaar een budget aan voor het programma en de activiteiten die bij het gekozen profiel horen. Deze activiteiten worden in verplichte extra leer-/ontwikkelingstijd aangeboden. In deze extra tijd wordt het bestaande onderwijscurriculum aangevuld met een extra aanbod.

Om alle kinderen in de gemeente Leeuwarden te bereiken met cultuuraanbod is bewust de keuze gemaakt om cultuureducatie vanuit één centrale locatie niet meer te subsidiëren, vertelt Bente van Berkum, senior inkoop- en contractmanager. 'We hebben gekozen voor de inzet van cultuurcoaches op alle scholen/IKC's in de gemeente. Deze coaches zijn permanent en voor een aantal uren per week aanwezig op alle scholen/IKC's en zijn zo onderdeel van het team geworden.'

'We zijn niet van de dikke beleidsnoties. Gewoon: beginnen en aanpakken.'

In de wijk

Tot slot zijn er met hulp van de GIDS-gelden verschillende gezondheidscoaches aan het werk gegaan, die nauw samenwerken met buurtsportcoaches en verenigingen in de wijk. De sportwereld is erg aanbodgericht, vertelt Van Berkum, maar er is ook de wil om met elkaar aan de slag te gaan. 'Bijna alle sportverenigingen hebben wel een programma voor de eigen buurt. Een van de voetbalclubs wil bijvoorbeeld een gezonde kantine inrichten, waar iedereen in de wijk kan komen eten. Dus er zijn al hele mooie initiatieven. Nu is er een volgende stap nodig: hoe krijgen we al die verenigingen zo ver dat ze gezamenlijk gaan kijken naar de overkoepelende problematiek?'

Stappen

Leeuwarden had al 'flink wat stappen' gezet toen het GIDS-traject van start ging, vertelt Jacob Jongejan, beleidsmedewerker Sociaal Domein: 'De gesprekken met scholen over hun profielen waren bijvoorbeeld al gaande. GIDS maakte het mogelijk om pilots te starten.' Voskuyl: 'We haken met GIDS aan bij wat er is en dat breiden we uit.' De gemeente had het GIDS-plan relatief snel rond, vervolgt Jongejan: 'We hebben geïnventariseerd welke initiatieven al liepen en welke ideeën er leefden. Zo kun je aansluiten op de energie die er is zonder dat je een halfjaar bezig bent met plan- of besluitvorming.'

'TWINTIG PROCENT MINDER DOORVERWIJZINGEN NAAR DE TWEDE LIJN'

In 2016 hebben alle Leeuwarder huisartsen de beschikking gekregen over een eigen praktijkondersteuner jeugd. Dat betekent in de praktijk dat de huisartsen zelf geen jongeren meer doorverwijzen. Zestig tot zeventig procent van de zorgvraag aan de huisarts bleek via de praktijkondersteuner opgelost te kunnen worden. Hiermee realiseerde Leeuwarden betere zorg tegen lagere kosten én zo'n 20% minder doorverwijzingen naar de tweedelijns jeugdzorg.

Andere rol

De rol van de gemeente laat zich het best samenvatten als een combinatie van aanjagen en loslaten. 'De gemeente zorgt voor je – dat was de oude cultuur', vertelt Voskuyl. 'Nu zeggen we: het is jullie professe, wij helpen alleen waar dat nodig is.' Dat is voor sommige partijen wennen. Voskuyl: 'Als wij deze rol niet hadden gekozen, dan was het GIDS budget waarschijnlijk later ingezet en was het ook minder succesvol geweest. We hebben veel vrijheid bij de professionals neergelegd en we hebben ons meer op de regie gericht dan op de uitvoering. En dan merk je, zoals Hanny altijd zegt: het lukt alleen als de professionals er echt achter staan.'

Gewoon doen

Jongejan beschrijft de Leeuwardense aanpak als 'gewoon doen'. Dat zit Leeuwarden in het DNA, zegt hij. 'Maar ook: doe maar gewoon. En dus altijd met een voet in de praktijk. Als je beleid maakt, moet je weten of het in de praktijk gaat werken.' Koster vertelt dat de gemeente 'al werkende weg' op deze aanpak is uitgekomen. 'We zijn niet van de dikke beleidsnotities. Gewoon: beginnen en aanpakken. We zien nu dat zich op alle aandachtsgebieden iets heeft ontwikkeld en dat komt nu bij elkaar.' Maar wat je doet, moet ook effect hebben, vindt ze. 'We hebben ook wel eens jaren gehad waarin we de ene na de andere pilot draaiden zonder vervolg. Dat doen we niet meer. Als je een pilot inzet, moet je de intentie hebben om door te gaan. Je moet meten wat het effect is en op basis daarvan concluderen we of we ermee verder gaan.'

Nulmeting

Dat 'meten' gebeurt onder andere door de GGD, die verschillende effecten monitort op de drie aandachtsgebieden: participatie, onderwijs en sport. Dat bekostigt de gemeente vanuit de GIDS-middelen. Jongejan: 'Bij de start van het programma, eind 2015, hebben we een nulmeting uitgevoerd en aan het eind van het programma, eind 2017, hopen we te kunnen duiden wat we hebben bereikt op die aandachtsgebieden.' Welke effecten worden er zoal gemeten? Koster: 'We bekijken of regelingen voldoende worden gebruikt, bijvoorbeeld voor de aanschaf van schoolboeken of deelname aan sport en cultuur. Voor JOGG volgen we hoeveel kinderen we in beweging kunnen krijgen. Hetzelfde geldt voor de buurtsportcoaches en het bereik daarvan. We meten continu het verschil tussen de aandachtswijken en de rest. Dat doen we in de wijkmonitor, in de sociale wijkindex en in het onderzoek van de GGD.'

Vooruitgang

Op verschillende gebieden is vooruitgang geboekt, vertelt Koster. 'Dat geldt bijvoorbeeld voor cultuureducatie. Dit hebben we op een nieuwe manier vormgegeven en daardoor hebben we een veel breder bereik. Vroeger bereikten we met de muziekschool alleen de doelgroep die er geld voor had. In de sociale wijkindex zien we dat sommige wijken erop vooruitgaan. Nijlân was in de vorige collegeperiode echt een achterstandswijk en die wijk komt er nu helemaal bovenop. We zien ook dat het armoedebeleid aanslaat. Meer inwoners maken gebruik van regelingen om schoolboeken aan te schaffen of te gaan sporten.' Welke ingreep het meest effect heeft, vindt Koster niet zo interessant. 'Omdat we heel integraal werken, maakt het niet veel uit of een effect te danken is aan bijvoorbeeld sport- of onderwijsbeleid. We hoeven dat niet precies te duiden. Het belangrijkste is dat we effect zien.'

'We haken met GIDS aan bij wat er is en dat breiden we uit.'

Bente van Berkum,
senior inkoop- en
contractmanager

Hanny Voskuylen,
projectleider Integrale
Kindcentra

Marianne van Hall, wethouder
voor o.a. Gezondheid, Jeugd,
Onderwijs en Armoedebeleid

Jacob Jongejan,
beleidsmedewerker
Sociaal Domein

